

Anna Tetkowska

Instytucja nadzoru autorskiego i jej regulacja w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawie Prawo budowlane

The institution of copyright supervision and its regulation in the Act on Copyright and Related Rights and the Construction Law Act

Abstract

Over the last few years, a problem has emerged related to the correlation of provisions regarding the institution called author's supervision by the legislator, contained in two different acts – the Act of 4 February 1994 on copyright and related rights and the Act of 7 July 1994 – Construction Law. Initially, it emerged in the area of application of regulations, namely in the scope of determining who can perform author's supervision under construction law – can it only be the creator of an architectural or architectural-urban planning work, or can supervision also be performed by another person who is not the creator and has the appropriate construction licenses required by construction law. The problem in question arose from the application of the provisions of the previously applicable Act of 29 January 2004 – Public Procurement Law and consisted in determining how tenders should be held for the award of a public contract for the performance of author's supervision, to which the Construction Law refers – whether under single-source procurement or as part of an open tender. The problem remains current after the adoption of the new Act – Public Procurement Law of 11 September 2019. Attempts were made to solve this issue in the case law, which has changed over the years, but has not developed a uniform position. Thus, the problem initially concerning the sphere of application of law has become an issue subject to analysis by legal science. The aim of the study is to answer the question who can perform author's supervision under the provisions of copyright law and whether it is the same entity that can perform author's supervision under the provisions of construction law.

Keywords: *author's supervision, copyright, construction law, public procurement law*

Mgr Anna Tetkowska jest adwokatem (Okręgowa Rada Adwokacka w Warszawie); od 2010 r. członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia Inżynierów Doradców i Rzeczoznawców (SIDiR); współautorką tłumaczenia na język polski Warunków Kontraktowych FIDIC dla projektowania, budowy i obsługi; członkiem Zespołu doradczego Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego; obecnie w trakcie przygotowywania rozprawy doktorskiej z zakresu prawa autorskiego na Wydziale Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego w Warszawie; Polska, e-mail: kancelaria@tetkowska.pl
Data zgłoszenia tekstu przez autora: 1.03.2022 r.; data zaakceptowania do publikacji: 6.04.2022 r.

Streszczenie

Na przestrzeni kilku ostatnich lat zarysował się problem związany z korelacją przepisów dotyczących instytucji nazwanej przez ustawodawcę nadzorem autorskim, znajdujących się w dwóch różnych ustawach – ustawie z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawie z 7.07.1994 r. – Prawo budowlane. Początkowo ujawnił się on w obszarze stosowania przepisów, a mianowicie w zakresie ustalenia, kto na gruncie prawa budowlanego może wykonywać nadzór autorski – czy będzie to tylko twórca utworu architektonicznego lub architektoniczno-urbanistycznego, czy nadzór może wykonywać również inna osoba, niebędąca twórcą, posiadająca stosowne uprawnienia budowlane wymagane przepisami prawa budowlanego. Przedmiotowy problem powstał na gruncie stosowania przepisów poprzednio obowiązującej ustawy z 29.01.2004 r. – Prawo zamówień publicznych i sprowadzał się do ustalenia, w jaki sposób powinny się odbywać przetargi na udzielenie zamówienia publicznego na wykonywanie nadzoru autorskiego, do którego odnosi się Prawo budowlane – czy w trybie zamówienia z wolnej ręki, czy w ramach przetargu nieograniczonego. Problem pozostaje aktualny po uchwaleniu nowej ustawy – Prawo zamówień publicznych z 11.09.2019 r. Kwestię tę próbowano rozwiązać w ramach orzecznictwa, które na przestrzeni lat zmieniało się, ale nie wypracowało jednolitego stanowiska. Tym samym problem początkowo dotyczący sfery stosowania prawa stał się zagadnieniem podlegającym analizie ze strony nauki prawa. Celem opracowania jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, kto w świetle przepisów prawa autorskiego może wykonywać nadzór autorski i czy jest to ten sam podmiot, który może wykonywać nadzór autorski w świetle przepisów prawa budowlanego.

Słowa kluczowe: nadzór autorski, prawo autorskie, prawo budowlane, prawo zamówień publicznych

Na przestrzeni kilku ostatnich lat zarysował się problem związany z korelacją przepisów dotyczących instytucji nazwanej przez ustawodawcę nadzorem autorskim, znajdujących się w dwóch różnych ustawach. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹ w art. 16 pkt 5 odnosi się do nadzoru nad sposobem korzystania z utworu, a w art. 60 ust. 1–5 wprost wskazuje na instytucję nadzoru autorskiego. Jednocześnie ustawa – Prawo budowlane² również odnosi się w szeregu artykułów do instytucji nazwanej nadzorem autorskim (art. 12 ust. 1 pkt 1, art. 12 ust. 2, art. 18 ust. 3, art. 19 ust. 1, art. 20 ust. 1 pkt 4, art. 21, art. 44 pkt 3, art. 95 pkt 5 pr. bud.). Początkowo problem ujawnił się na gruncie stosowania ww. przepisów, a mianowicie w zakresie ustalenia, kto na gruncie pr. bud. może wykonywać nadzór autorski, tzn. czy będzie to tylko twórca utworu architektonicznego lub architektoniczno-urbanistycznego³, czy nadzór może wykonywać również inna osoba, niebędąca twórcą, posiadająca stosowne uprawnienia budowlane wymagane przepisami pr. bud. Przedmiotowy problem powstał na gruncie stosowania przepisów poprzednio obowiązującej ustawy z 29.01.2004 r. – Prawo zamówień publicznych⁴ i sprowadzał się do ustalenia, w jaki sposób powinny się odbywać przetargi na udzielenie zamówienia publicznego na wykonywanie nadzoru autorskiego, do którego odnosi się pr. bud., tzn. czy w trybie zamówienia z wolnej ręki, czy w ramach przetargu nieograniczonego. W przypadku uznania, że nadzór autorski może być wykonywany wyłącznie przez twórcę utworu architektonicznego lub architektoniczno-urbanistycznego, przetarg na udzielenie zamówienia publicznego na wykonywanie nadzoru autorskiego powinien odbyć się w trybie

¹ Ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 2509) – dalej u.p.a.p.p.

² Ustawa z 7.07.1994 r. – Prawo budowlane (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 682 ze zm.) – dalej pr. bud.

³ Zagadnienia związane z definicją utworu architektonicznego oraz architektoniczno-urbanistycznego pozostają poza zakresem tego opracowania, jednak w tym miejscu warto wskazać w ślad za Piotrem Piesiewiczem, że „za utwór architektoniczny należy uznać każdy przejaw działalności twórczej, o indywidualnym charakterze, cechujący się stworzoną przez człowieka wizją zorganizowania lub zaprojektowania określonej przestrzeni. Wizja ta może być wyrażona zarówno w samym planie architektonicznym, rysunku, jak i w zrealizowanym obiekcie. Jednakże plan architektoniczny lub rysunek winien mieć charakter funkcjonalny, tj. wyrażony w taki sposób, aby można było na jego podstawie wykonać czy też wybudować obiekt budowlany w rozumieniu pr. bud. lub inną formę przestrzenną (np. zrealizować projekt wnętrza lub projekt krajobrazowy). W tym miejscu należy podnieść, że nie wszystkie projekty obiektów budowlanych będzie można zaliczyć do utworów w rozumieniu prawa autorskiego, lecz tylko te, które będą miały cechę indywidualności i oryginalności. Trzeba jednak z całą stanowczością zaakcentować, że ochroną nie mogą być objęte te elementy, które są rozwiązaniami standardowymi, charakterystycznymi dla większości tego typu obiektów. Należy zastrzec, że nie można utożsamiać utworów architektonicznych tylko z takimi projektami, które uzyskały pozwolenie na budowę. Pogląd ten znajduje oparcie w treści art. 335 pr. aut. Zgodnie z tą regulacją «wolno korzystać z utworu, w postaci obiektu budowlanego, jego rysunku, planu lub innego ustalenia, w celu odbudowy lub remontu obiektu budowlanego». Oznacza to, że sam ustawodawca wskazuje, że utwór architektoniczny może być ustalony w postaci obiektu budowlanego, rysunku lub planu. Ustawodawca nie wyklucza, że może być on ustalony jeszcze w inny sposób, wskazując w cytowanym przepisie sformułowanie «inne ustalenia»”. P. Piesiewicz, *Problematyka autorskich roszczeń majątkowych o zaniechanie oraz o usunięcie skutków naruszeń w przypadku naruszenia praw do utworu architektonicznego*, „Palestra” 2015/11–12, s. 54. Prezentowane stanowisko zostało również powtórzone przez ww. autora w 2018 r. – zob. P. Piesiewicz, *Dopuszczalność zmian w utworze architektonicznym w świetle ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, „Studia Prawnoustrojowe” 2018/39, s. 284.

⁴ Tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1843 ze zm.

zamówienia z wolnej ręki ze względu na ochronę praw wyłącznych, co skutkowało-
by możliwością udzielenia zamówienia na wykonanie nadzoru autorskiego jedynie
twórcy danego utworu architektonicznego lub architektoniczno-urbanistycznego.
Natomiast w przypadku przyjęcia, że nadzór autorski, w myśl przepisów pr. bud.,
może wykonywać każda osoba posiadająca odpowiednie uprawnienia budowlane
(niekoniecznie twórca utworu), udzielenie zamówienia publicznego powinno się
odbyć w ramach przetargu nieograniczonego, umożliwiającemu przystąpienie do
przetargu wszystkich osób posiadających odpowiednie uprawnienia budowlane lub
dysponujących odpowiednimi zasobami w tym zakresie. Przedmiotowy problem
pozostaje aktualny po uchwaleniu nowej ustawy – Prawo zamówień publicz-
nych z 11.09.2019 r.⁵, która weszła w życie 1.01.2021 r., ponieważ uchwalenie nowych
przepisów dotyczących zamówień publicznych w żaden sposób nie rozwiązało
zaistniałego problemu, jako wynikającego z korelacji przepisów u.p.a.p.p. i pr. bud.
Kwestię tę, powstałą w zakresie stosowania prawa, próbowano rozwiązać w ramach
orzecznictwa, które na przestrzeni lat zmieniało się, ale nie wypracowało jednolitego
stanowiska. W związku z tym problem początkowo dotyczący sfery stosowania
prawa stał się zagadnieniem podlegającym analizie ze strony nauki prawa.

Celem przedmiotowego opracowania jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: kto
w świetle przepisów u.p.a.p.p. może wykonywać nadzór autorski i czy jest to ten
sam podmiot, który może wykonywać nadzór autorski w świetle przepisów pr. bud.?
Sformułowanie odpowiedzi wymaga jednak w pierwszej kolejności rozstrzygnięcia
następujących kwestii: czy nadzór autorski, o którym mowa w u.p.a.p.p., oraz nadzór
autorski, do którego odnosi się pr. bud., to ta sama instytucja uregulowana w dwóch
ustawach, czy może są to dwie różne instytucje, które w sposób przypadkowy zo-
stały zbieżnie nazwane przez ustawodawcę? czy w zakresie nadzoru autorskiego
twórcy nad utworem architektonicznym i architektoniczno-urbanistycznym przepis
art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p. odsyła do przepisów pr. bud., czy może jest to odesłanie puste?
dlaczego u.p.a.p.p. nie reguluje szczegółowo sprawowania nadzoru autorskiego
nad utworami architektonicznymi i architektoniczno-urbanistycznymi, tylko na
podstawie art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p. odsyła do odrębnych przepisów? czy przepisy
pr. bud. dotyczące nadzoru autorskiego wyłączają lub ograniczają uprawnienia
twórcy wynikające z art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p.?

Hipotezy, które będą podlegały weryfikacji w ramach przedmiotowego opra-
cowania, a jednocześnie stanowią odpowiedzi na postawione powyżej pytania, są
następujące: w świetle przepisów u.p.a.p.p. nadzór autorski może być wykonywa-
ny przez twórcę danego utworu; na gruncie pr. bud. to również twórca utworu, w tym
przypadku utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego, może
wykonywać nadzór autorski; nadzór autorski, o którym mowa w u.p.a.p.p., oraz
nadzór autorski, do którego odnosi się pr. bud., to ta sama instytucja uregulowana
w dwóch ustawach; odesłanie do odrębnych przepisów w myśl art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p.
nie jest odesłaniem pustym, gdyż chodzi o odesłanie do przepisów pr. bud.; nadzór

⁵ Tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1605 ze zm.

autorski nad utworami architektonicznymi i architektoniczno-urbanistycznymi został uregulowany w dwóch odrębnych ustawach ze względu na przedmiot ochrony, który wpływa na poszczególne przepisy; przepis art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p. oraz przepisy pr. bud., do których odsyła art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p., nie wyłączają ani w żaden sposób nie ograniczają praw twórcy utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego wynikających z art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p.

Analiza przedstawionych zagadnień wymaga w pierwszej kolejności odniesienia się do przepisów u.p.a.p.p. Zgodnie art. 16 u.p.a.p.p., jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, autorskie prawa osobiste chronią nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem, a w szczególności prawo do: autorstwa utworu (pkt 1); oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo (pkt 2); nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania (pkt 3); decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności (pkt 4); nadzoru nad sposobem korzystania z utworu (pkt 5). Przepisem szczegółowo regulującym sprawowanie nadzoru autorskiego jest art. 60 ust. 1–5 u.p.a.p.p., który w ust. 5 stanowi, że sprawowanie nadzoru autorskiego nad utworami architektonicznymi i architektoniczno-urbanistycznymi regulują odrębne przepisy, co prowadzi do wniosku, że art. 60 ust. 1–4 u.p.a.p.p. nie stosuje się do utworów architektonicznych i architektoniczno-urbanistycznych. Przepisy art. 60 ust. 1–5 u.p.a.p.p. weszły w życie 24.05.1994 r. i od tego dnia obowiązują w niezmienionym kształcie. Ustawodawca zatem od dnia uchwalenia u.p.a.p.p. nie zdecydował się na wprowadzenie zmian w treści art. 60 ust. 1–5 u.p.a.p.p.

Słusznie wskazuje Michał Wyrwiński, że „Prawo do nadzoru autorskiego stanowi jedno z autorskich praw osobistych, wyraźnie nazwane w art. 16 pkt 5 pr. aut. Zasady wykonywania nadzoru autorskiego na podstawie art. 60 pr. aut. stanowią swego rodzaju uszczegółowienie proceduralnych (czy też technicznych) aspektów wykonywania autorskiego prawa osobistego do nadzoru nad korzystaniem z utworu”⁶. Zakres uprawnień przysługujących twórcy na podstawie art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p. jest szerszy aniżeli uprawnienia twórcy określone w art. 60 u.p.a.p.p.⁷ Przepis art. 60 u.p.a.p.p. przyznaje twórcy utworu uprawnienia w zakresie nadzoru przed rozpowszechnieniem utworu, natomiast przepis art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p. dotyczy nadzoru nad sposobem korzystania z utworu w ujęciu ogólnym, a nie tylko przed jego rozpowszechnieniem⁸.

⁶ M. Wyrwiński, *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, [w:] *Ustawy autorskie. Komentarze*, t. 1, red. R. Markiewicz, LEX/el. 2021, art. 60. Zob. również J. Szyjewska-Bagińska, [w:] *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. E. Ferenc-Szydelko, Legalis/el. 2021, art. 60: „Zagwarantowanie twórcy prawa dokonywania nadzoru autorskiego ma na celu ochronę jego interesów osobistych, a w szczególności prawa do nienaruszalności treści i formy utworu oraz prawa nadzoru nad sposobem korzystania z utworu (zob. orz. SN z 31.10.1975 r., I CR 624/75, OSNCP 1976, Nr 11, poz. 247, z głosem A. Kopffa, NP 1978, Nr 3, s. 509)”.

⁷ Zob.: M. Wyrwiński, *Komentarz...*, [w:] *Ustawy...*, t. 1, art. 60; J. Barta, R. Markiewicz, [w:] M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Cwiąkański, K. Felchner, E. Traple, J. Barta, R. Markiewicz, *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, LEX/el. 2011, art. 60.

⁸ Zob. J. Barta, R. Markiewicz, [w:] *Ustawa...*, art. 60.

W doktrynie są prezentowane dwa odmienne poglądy dotyczący relacji art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p. oraz art. 60 u.p.a.p.p. Pierwszy z nich zakłada, że umożliwienie twórcy sprawowania nadzoru autorskiego nad utworem zgodnie z art. 60 u.p.a.p.p. wyłącza zarzut naruszenia art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p. w takim zakresie, w jakim realizacja autorskich praw osobistych twórcy jest objęta regulacją art. 60 u.p.a.p.p.⁹ Drugi z prezentowanych poglądów zakłada, że pomiędzy tymi przepisami nie dochodzi do kolizji, ponieważ twórcy przysługuje prawo do nadzoru autorskiego na podstawie art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p., stanowiącego realizację jego autorskich praw osobistych, a art. 60 u.p.a.p.p. jedynie wprowadza przepisy stanowiące minimum zasad postępowania w zakresie realizacji prawa twórcy do sprawowania nadzoru autorskiego nad utworem¹⁰. Zasadny wydaje się drugi z prezentowanych poglądów, który zakłada brak kolizji pomiędzy obydwoma przepisami i przyjmuje, że art. 60 u.p.a.p.p. wprowadza skonkretyzowanie praw, a tym samym roszczeń twórcy, ale nie ogranicza ich szerokiego zakresu objętego regulacją art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p. Taka interpretacja jest również zgodna z ogólną zasadą wykładni prawa autorskiego w kierunku ochrony praw, które przysługują twórcy.

Należy również zwrócić uwagę, że zarówno przepis art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p., jak i art. 60 u.p.a.p.p. nie nakładają na twórcę obowiązku przeprowadzenia nadzoru autorskiego nad utworem. Twórca może go wykonać, ale nie musi. Obowiązek twórcy do wykonania nadzoru autorskiego może jednak wynikać z innej podstawy prawnej¹¹.

Przepis art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p. odsyła do odrębnych przepisów, wskazując wprost, że sprawowanie nadzoru autorskiego nad utworami architektonicznymi i architektoniczno-urbanistycznymi regulują odrębne przepisy. Należy jednak zwrócić uwagę, że sam przepis art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p. nie odwołuje się do konkretnych przepisów, jak również nie wskazuje, w jakim akcie prawnym się one znajdują. Część doktryny uznaje, że są to przepisy pr. bud.¹² Istnieje też pogląd, zgodnie z którym przedmiotowe odesłanie jest odesłaniem pustym¹³, a co za tym idzie – nadzór autorski uregulowany w u.p.a.p.p. oraz nadzór autorski uregulowany w pr. bud. są to dwie zupełnie odrębne i niemające ze sobą nic wspólnego instytucje, które tylko zostały przypadkowo zbieżnie nazwane przez ustawodawcę.

W myśl pr. bud. za samodzielną funkcję techniczną w budownictwie uważa się działalność związaną z koniecznością fachowej oceny zjawisk technicznych lub

⁹ Takie stanowisko prezentuje: T. Targosz, [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. D. Flisak, LEX/el. 2015, art. 60.

¹⁰ Zob. M. Wyrwiński, *Komentarz...*, [w:] *Ustawy...*, t. 1, art. 60.

¹¹ M. Wyrwiński, *Komentarz...*, [w:] *Ustawy...*, t. 1, art. 60.

¹² Takie stanowisko prezentują: M. Wyrwiński, *Komentarz...*, [w:] *Ustawy...*, t. 1, art. 60; A. Gołaszewska, [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. W. Machała, R.M. Sarbiński, LEX/el. 2019, art. 60; M. Załucki, [w:] *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. P. Ślęzak, Legalis/el. 2017, art. 60.

¹³ Takie stanowisko prezentuje: T. Targosz, [w:] *Prawo...*, art. 60; zob. również K. Gliściński, [w:] *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. A. Michalak, Legalis/el. 2019, art. 60; J. Chwalba, *Utwór architektoniczny jako przedmiot prawa autorskiego*, LEX/el. 2018, s. 308–309.

samodzielnego rozwiązania zagadnień architektonicznych i technicznych oraz techniczno-organizacyjnych, a w szczególności działalność obejmującą: projektowanie, sprawdzanie projektów architektoniczno-budowlanych i technicznych oraz sprawowanie nadzoru autorskiego (art. 12 ust. 1 pkt 1 pr. bud.). Samodzielne funkcje techniczne w budownictwie, określone w art. 12 ust. 1 pkt 1–5 pr. bud., „mogą wykonywać wyłącznie osoby posiadające odpowiednie wykształcenie techniczne i praktykę zawodową, dostosowane do rodzaju, stopnia skomplikowania działalności i innych wymagań związanych z wykonywaną funkcją, stwierdzone decyzją, zwaną dalej «uprawnieniami budowlanymi»¹⁴, wydaną przez organ samorządu zawodo-

¹⁴ „Na potrzeby PrBud decyzję stwierdzającą spełnienie warunków niezbędnych do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie nazywa się uprawnieniami budowlanymi (...). Szczegółowa prezentacja trybu uzyskiwania uprawnień budowlanych oraz ich zakresu wykracza poza ramy przedmiotowych uwag. Należy tylko zasygnalizować, że zarówno tryb uzyskania, jak i zakres uprawnień budowlanych regulowane są zasadniczo przepisami PrBud. Stosownie do art. 12 ust. 3 PrBud warunkiem uzyskania uprawnień budowlanych jest zdanie egzaminu ze znajomości procesu budowlanego oraz umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy technicznej. Postępowanie w przedmiocie stwierdzenia uprawnień prowadzone jest przez właściwą izbę samorządu zawodowego. Zakres przyznawanych uprawnień determinowany jest posiadaną praktyką zawodową. Regulacja art. 12 ust. 4c PrBud klasyfikuje uprawnienia budowlane na uprawnienia do projektowania w danej specjalności, kierowania robotami budowlanymi w danej specjalności oraz projektowania i kierowania robotami budowlanymi w danej specjalności. Rodzaje specjalności uprawnień budowlanych określone zostały w art. 14 PrBud. Obejmują specjalności: architektoniczną, konstrukcyjno-budowlaną, inżynierską-mostową, drogową, kolejową w zakresie obiektów budowlanych, kolejową w zakresie sterowania ruchem kolejowym, hydrotechniczną, wyburzeniową – oraz instalacyjną w zakresie sieci, instalacji i urządzeń telekomunikacyjnych, ciepłych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych, elektrycznych oraz elektroenergetycznych. W ramach przywołanych specjalności mogą być wyodrębniane specjalizacje techniczno-budowlane. Ustawa – Prawo budowlane określa także – w art. 15a – szczegółowy zakres uprawnień wynikających z uprawnień budowlanych w poszczególnych specjalnościach. W szczególności np. uprawnienia budowlane w specjalności architektonicznej bez ograniczeń uprawniają do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w odniesieniu do architektury obiektu. Uprawnienia budowlane do projektowania w odpowiedniej specjalności uprawniają natomiast do sporządzenia projektu zagospodarowania działki lub terenu w zakresie tej specjalności. Szczegółowe zasady określające rodzaj i zakres przygotowania zawodowego do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (w szczególności określające kierunki studiów odpowiednie lub pokrewne dla danej specjalności, wykaz zawodów związanych z budownictwem, wykaz specjalizacji wyodrębnionych w ramach poszczególnych specjalności) oraz sposób stwierdzania posiadania przygotowania zawodowego i jego weryfikacji (dokumentowania i weryfikacji posiadanego wykształcenia, a także kwalifikowania, stwierdzania przygotowania zawodowego oraz jego dokumentowania do uzyskania specjalizacji techniczno-budowlanej, dokumentowania i odbywania praktyki, jak również kryteria uznawania praktyki, przeprowadzania egzaminu ze znajomości procesu budowlanego oraz umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy technicznej) określa rozporządzenie Ministra Inwestycji i Rozwoju z 29.4.2019 r. w sprawie przygotowania zawodowego do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (Dz.U. z 2019 r. poz. 831). Zdanie egzaminu ze znajomości procesu budowlanego oraz umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy technicznej nie stanowi jeszcze podstawy do podjęcia aktywności w ramach samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie. Zgodnie bowiem z art. 12 ust. 7 PrBud podstawą do wykonywania tej funkcji jest wpis w formie decyzji administracyjnej do centralnego – prowadzonego w trybie art. 88 ust. 1 pkt 3 lit. a PrBud przez Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego – rejestru osób posiadających uprawnienia budowlane. Ponadto osoba, która zdała egzamin, powinna być wpisana na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego. Wpis ten potwierdzany jest zaświadczeniem wydanym przez izbę, która dokonała wpisu. Zaświadczenie powinno zawierać wskazanie terminu ważności wpisu. Prawo wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie przysługuje bowiem, zgodnie z art. 6 ust. 1 SamArchitektU, wyłącznie osobom wpisanym na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego” – B. Gliniecki, G. Suliński, K. Zagrobelny, [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 5C, *Prawo umów handlowych*, red. M. Stec, Legalis/el. 2020, przypis dolny nr 94.

wego” (art. 12 ust. 2 pr. bud.). W myśl przepisów pr. bud. (art. 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 12 ust. 2 pr. bud.) nadzór autorski może sprawować wyłącznie projektant, który posiada w tym zakresie odpowiednie uprawnienia budowlane¹⁵.

„Inwestor może zobowiązać projektanta do sprawowania nadzoru autorskiego” (art. 18 ust. 3 pr. bud.). „Organ administracji architektoniczno-budowlanej może w decyzji o pozwoleniu na budowę nałożyć na inwestora obowiązek ustanowienia inspektora nadzoru inwestorskiego, a także obowiązek zapewnienia nadzoru autorskiego, w przypadkach uzasadnionych wysokim stopniem skomplikowania obiektu lub robót budowlanych bądź przewidywanym wpływem na środowisko” (art. 19 ust. 1 pr. bud.). Do podstawowych obowiązków projektanta należy „sprawowanie nadzoru autorskiego na żądanie inwestora lub organu administracji architektoniczno-budowlanej w zakresie: a) stwierdzania w toku wykonywania robót budowlanych zgodności realizacji z projektem, b) uzgadniania możliwości wprowadzenia rozwiązań zamiennych w stosunku do przewidzianych w projekcie, zgłoszonych przez kierownika budowy lub inspektora nadzoru inwestorskiego” (art. 20 ust. 1 pkt 4 pr. bud.). W odróżnieniu od przepisów u.p.a.p.p., gdzie nadzór autorski jest uprawnieniem twórcy, przepisy pr. bud. nakładają na projektanta obowiązek sprawowania nadzoru autorskiego, kiedy zażąda tego inwestor lub organ administracji architektoniczno-budowlanej w zakresie stwierdzania w toku wykonywania robót budowlanych zgodności realizacji z projektem oraz uzgadniania możliwości wprowadzenia rozwiązań zamiennych w stosunku do przewidzianych w projekcie.

Jak zauważa Marian Kępiński, „Przepisy prawa budowlanego nie przewidują, czy projektant musi otrzymać wynagrodzenie za nadzór autorski, ale trudno sobie wyobrazić inne rozwiązanie. Nadzór zresztą nie zawsze jest obowiązkowy i odbywa się na żądanie inwestora lub właściwego organu. W przeciwieństwie do prawa autorskiego w prawie budowlanym kładzie się nacisk na obowiązki projektanta mające zapewnić bezpieczeństwo robót, a nie na uprawnienia autora do nadzoru nad sposobem realizacji projektu. Można powiedzieć, że o ile w prawie autorskim nadzór jest uprawnieniem autora, o tyle w prawie budowlanym jest on jego obowiązkiem, gdy domaga się tego inwestor lub właściwy organ. Można sądzić, że gdy projektant ma obowiązek wykonywania nadzoru, to powinien otrzymywać za ten nadzór wynagrodzenie. Natomiast, gdy inwestor się tego nie domaga, a twórca projektu architektonicznego chce jednak nadzór wykonywać, to powinien to czynić nieodpłatnie”¹⁶.

„Projektant, w trakcie realizacji budowy, ma prawo: 1) wstępu na teren budowy i dokonywania zapisów w dzienniku budowy dotyczących jej realizacji; 2) żądania wpisem do dziennika budowy wstrzymania robót budowlanych w razie: a) stwierdzenia możliwości powstania zagrożenia, b) wykonywania ich niezgodnie z projektem” (art. 21 pr. bud.). Prawo budowlane z jednej strony nakłada na projektanta obowiązek

¹⁵ Zob. A. Plucińska-Filipowicz, [w:] *Prawo budowlane. Komentarz*, red. Z. Niewiadomski, Legalis/el. 2021, art. 12. Zob. również A. Despot-Mładanowicz, [w:] *Prawo budowlane. Komentarz aktualizowany*, red. A. Plucińska-Filipowicz, M. Wierzbowski, LEX/el. 2021, art. 12.

¹⁶ M. Kępiński, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Legalis/el. 2007, art. 60.

sprawowania nadzoru autorskiego w określonych sytuacjach, z drugiej – wyposaża go w szereg uprawnień w ramach realizowanej budowy. W przypadku zmiany projektanta sprawującego nadzór autorski inwestor dołącza do dokumentacji budowy oświadczenia o przejęciu obowiązków (art. 44 pkt 3 pr. bud.). Doniosłość funkcji, jaką pełni projektant w ramach realizacji budowy, w myśl przepisów Prawa budowlanego, implikuje konieczność dołączania do dokumentacji budowy oświadczenia projektanta w przypadku przejęcia obowiązku. Jednocześnie projektant, na podstawie art. 95 pkt 5 pr. bud., ponosi odpowiedzialność zawodową w przypadku uchylenia się od podjęcia nadzoru autorskiego lub wykonywania niedbale obowiązków wynikających z pełnienia tego nadzoru.

Zagadnienie relacji przepisów dotyczących nadzoru autorskiego znajdujących się w u.p.a.p.p. i pr. bud. jest przedmiotem rozważania zarówno doktryny, jak i orzecznictwa. W tym zakresie na przestrzeni kilku ostatnich lat wydano szereg orzeczeń, które w dwojaki sposób podchodzą do przedmiotowego problemu.

Krajowa Izba Odwoławcza (dalej KIO) w wyroku z 7.06.2011 r.¹⁷ stwierdziła, że „sprawowanie nadzoru autorskiego nad utworami architektonicznymi, stosownie do art. 60 ust. 5 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych regulują odrębne przepisy, tj. przepisy ustawy Prawo budowlane, które jakkolwiek nie mogą i nie ingerują w zakres osobistych praw autorskich, przewidują sprawowanie nadzoru autorskiego przez osobę o określonych uprawnieniach oraz możliwość zmiany osoby projektanta sprawującego nadzór autorski stosownie do art. 44 ust. 1 pkt 3. Regulacja taka wskazuje, przy niezmienności autora projektu, na dopuszczalność sprawowania nadzoru autorskiego także przez osobę niebędącą autorem projektu”. Następnie KIO w wyroku z 30.08.2011 r.¹⁸ uznała, że żaden z przepisów pr. bud. nie nakłada obowiązku sprawowania nadzoru autorskiego przez twórcę utworu, więc w świetle tej ustawy autorstwo projektu jest bez znaczenia. W myśl przepisów pr. bud. projektant, czyli osoba posiadająca odpowiednie uprawnienia budowlane, jest uprawniona do sprawowania nadzoru autorskiego, tym samym nadzór autorski może być powierzony dowolnej osobie, która w świetle przepisów pr. bud. ma odpowiednie uprawnienia (jest projektantem)¹⁹. W ślad za powyższymi wyrokami został wydany

¹⁷ KIO 1103/11, LEX nr 846327.

¹⁸ KIO 1805/11, LEX nr 951526.

¹⁹ Zgodnie z wyrokiem KIO z 30.08.2011 r., KIO 1805/11, LEX nr 951526, „autorowi (twórcy) projektu, niezależnie od tego, czy faktycznie sprawuje on nadzór autorski, przysługują osobiste prawa autorskie do jego projektu, których to praw, (...) zgodnie z art. 16 ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych, nie może przenieść na inne osoby, w tym na innych projektantów albo na inwestorów. Zakazu przeniesienia osobistych praw autorskich do projektów nie należy jednak mylić z upoważnianiem innych osób (projektantów) do wykonywania tych praw, co znajduje swą formalną podstawę w przepisach ustawy Prawo budowlane”. „Dokonując analizy przepisów ustawy o Prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy Prawo budowlane stwierdzić należy, iż sprawowanie nadzoru nad utworami architektonicznymi odbywa się według przepisów ustawy Prawo budowlane. Ta z kolei ustanawia funkcję projektanta, którego jednym z obowiązków jest sprawowanie nadzoru autorskiego. Biorąc pod uwagę zakres obowiązków związanych z nadzorem autorskim (art. 20 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo budowlane) oraz fakt, iż żaden z przepisów wspomnianej ustawy nie nakłada obowiązku sprawowania nadzoru autorskiego przez autora (twórcę) projektu (utworu), stwierdzić należy, iż w świetle ustawy Prawo budowlane okoliczność, kto jest autorem projektu, jest indyferentna. Na gruncie powołanych przepisów ustawodawca uznał bowiem, iż

wyrok KIO z 24.01.2012 r.²⁰, który podtrzymał dotychczasową linię orzecniczą. Należy zauważyć, że przedmiotowe wyroki zostały wydane w związku z potrzebą sformułowania odpowiedzi *de facto* na pytanie, czy zamawiający prawidłowo przeprowadził postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, którego przedmiotem było sprawowanie nadzoru autorskiego, w trybie przetargu nieograniczonego.

Pomimo, jak by się wydawało, ugruntowanej linii orzecniczej KIO 10.09.2014 r. wydała uchwałę²¹ w przedmiocie stosowania trybu z wolnej ręki z przesłanki istnienia praw wyłącznych w przypadku sprawowania nadzoru autorskiego nad projektem, zgodnie z którą „W ocenie Izby wywodzenie, z powołanego przepisu, że ustawodawca *expressis verbis* dopuścił możliwość sprawowania nadzoru autorskiego, w zakresie określonym przepisami prawa budowlanego, nie tylko przez samego autora dokumentacji projektowej, lecz także przez inne podmioty posiadające wymagane prawem uprawnienia do sporządzania projektów, należy uznać za błędne. Izba stoi na przedstawionym i uzasadnionym wcześniej stanowisku, iż nadzór autorski, co wynika z samej jego istoty, może sprawować jedynie autor projektu. Dodatkowo Izba wskazuje, że zastosowanie dyspozycji ww. przepisu może odnosić się do sytuacji, w której określony projekt został wykonany przez kilka podmiotów, którym przysługuje wówczas status współautorów projektu, a następnie tylko jeden z nich sprawował nadzór autorski nad jego wykonaniem. W przypadku zmian w tym zakresie zastosowanie właśnie znajduje przepis art. 44 ust. 1 pkt 3 Prawa budowlanego, a także ewentualnie w przypadku kolejnych etapów realizacji inwestycji, rodzajów prac etc. Natomiast, gdy czynności nadzoru wykonywane są przez inne podmioty posiadające wymagane prawem uprawnienia do sporządzania projektów, wówczas nie mamy już do czynienia z wykonywaniem czynności nadzoru autorskiego”. Krajowa Izba Odwoławcza, przyjmując uchwałę o zacytowanej treści, odwróciła prezentowaną do tej pory linię orzecniczą.

Jednocześnie, poza KIO, badaniem relacji przepisów dotyczących nadzoru autorskiego znajdujących się w u.p.a.p.p. i pr. bud. zajęły się również sądy

---

projektant, a więc osoba legitymująca się uprawnieniami budowlanymi, uzyskuje uprawnienie do sprawowania nadzoru autorskiego. W tym miejscu warto również zauważyć, iż ustawa Prawo budowlane ogranicza nadzór autorski do sprawowania nadzoru nad robotami budowlanymi, w zakresie zgodności realizacji z projektem oraz uzgadniania możliwości wprowadzenia rozwiązań zamiennych w stosunku do przewidzianych w projekcie. Powyższe uzasadnia zatem twierdzenie, iż inwestor może również powierzyć nadzór innemu projektantowi. Oznacza to, iż nadzór autorski wykonywany zgodnie z ustawą Prawo budowlane przez projektanta, który nie jest jednocześnie autorem projektu, sprowadza się jedynie do wykonywania czynności, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo budowlane, zaś w sytuacji, gdy sprawuje go twórca projektu, osobie tej przysługują jednocześnie uprawnienia wynikające z autorskich praw osobistych. Ustawodawca dokonał więc wyraźnego podziału uprawnień związanych ze sprawowaniem nadzoru autorskiego w sferze prawa publicznego i prywatnego. Zaprezentowane powyżej stanowisko znajduje w sposób pośredni potwierdzenie w przepisie art. 44 ustawy Prawo budowlane. Z jednej bowiem strony nie daje podstaw do formułowania wniosku, iż nadzór autorski musi być sprawowany przez autora projektu, z drugiej strony dopuszcza zmianę projektanta, co również uzasadnia twierdzenie, iż na gruncie ustawy Prawo budowlane nadzór autorski może być wykonywany przez osobę posiadającą uprawnienia budowlane w zakresie projektowania (projektanta)”.

²⁰ KIO 90/12, LEX nr 1110260. W uzasadnieniu tego wyroku została powtórzona argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu wyroku KIO z 30.08.2011 r., KIO 1805/11, LEX nr 951526.

²¹ KIO/KD 75/14, LEX nr 1586639.

administracyjne oraz sądy powszechne. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 1.12.2016 r.²² stwierdził, że „ustawodawca nie wprowadził żadnego przepisu, który wbrew art. 20 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 18 ust. 3 Prawa budowlanego wprowadziłby możliwość sprawowania nadzoru autorskiego przez inny podmiot niż projektant. Kompleksowa analiza wszystkich przepisów Prawa budowlanego dotyczących tej kwestii – a w szczególności zagrożonego karą obowiązkowego charakteru tego działania – nasuwa wniosek, że ustawodawca pośrednio wręcz wykluczył taką możliwość”. Niespełna rok później kwestia nadzoru autorskiego stanowiła przedmiot wyrokowania Sądu Apelacyjnego w Krakowie, który w wyroku z 13.09.2017 r.²³ wskazał, że „zakres przewidzianego w art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p. prawa do nadzoru nad sposobem korzystania z utworu nie jest tożsamy z nadzorem autorskim w rozumieniu przepisów prawa budowlanego, które ogranicza się do stwierdzenia w toku wykonywania robót budowlanych zgodności realizacji z projektem oraz uzgadniania możliwości wprowadzania rozwiązań zamiennych w stosunku do przewidzianych w projekcie, zgłoszonych przez kierownika budowy lub inspektora nadzoru, co ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego, życia i mienia ludzi. Celem natomiast osobistych praw autorskich jest ochrona sfery osobistej autora projektu, chronią one bowiem stosunek twórcy do dzieła, czyli więź emocjonalną z tworem, jaka nawiązuje się pomiędzy autorem a jego dziełem, której zakres został uszczegółowiony w art. 16 pkt 1–5 u.p.a.p.p. Należy też zaznaczyć, że na gruncie prawa autorskiego ochronie podlegają tylko estetyczne, a nie funkcjonalne elementy w strukturze utworu architektonicznego”.

Jak już zostało to wskazane w ramach niniejszego opracowania, w doktrynie zasadniczo są prezentowane dwa poglądy w zakresie relacji przepisów dotyczących nadzoru autorskiego uregulowanego przepisami u.p.a.p.p. i pr. bud. Pierwszy z poglądów zakłada, że przepis art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p. odsyła do przepisów pr. bud. (art. 12 ust. 1 pkt 1, art. 12 ust. 2, art. 18 ust. 3, art. 19 ust. 1, art. 20 ust. 1 pkt 4, art. 21, art. 44 pkt 3, art. 95 pkt 5 pr. bud.)²⁴. Zgodnie z drugim poglądem odesłanie z art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p. jest odesłaniem pustym²⁵.

Przyjęcie drugiego z prezentowanych poglądów oznaczałoby, że ustawodawca, który powinien być racjonalny, nazwał dwie odrębne instytucje w ten sam sposób, jednocześnie pozostawiając w u.p.a.p.p. odesłanie do przepisów, które nie istnieją. Zauważyć należy również, że u.p.a.p.p. została uchwalona 4.02.1994 r., a weszła w życie 24.05.1994 r. Przepis art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p. wszedł w życie wraz z wejściem w życie ustawy u.p.a.p.p., tj. 24.05.1994 r., i do dziś obowiązuje w niezmiennym kształcie. Następnie, już po uchwaleniu i wejściu w życie u.p.a.p.p., ustawodawca przyjął 7.07.1994 r. ustawę – Prawo budowlane, która weszła w życie

²² II GSK 1224/15, LEX nr 2190643.

²³ I ACa 322/17, LEX nr 2453747.

²⁴ Takie stanowisko prezentują: M. Wyrwiński, *Komentarz...*, [w:] *Ustawy...*, t. 1, art. 60; A. Gołaszewska, [w:] *Prawo...*, art. 60; M. Załucki, [w:] *Ustawa...*, art. 60.

²⁵ Takie stanowisko prezentuje: T. Targosz, [w:] *Prawo...*, art. 60. Zob. również: K. Gliściński, [w:] *Ustawa...*, art. 60; J. Chwalba, *Utwór...*, s. 308–309.

1.01.1995 r. Jest nieprawdopodobne, aby racjonalny ustawodawca w tym samym roku przyjął dwie ustawy, w których znalazły się regulacje odwołujące się do nadzoru autorskiego, stanowiące dwie odrębne instytucje, tym bardziej że pierwsza z ustaw odsyła do odrębnych przepisów, a takie przepisy zostały wprowadzone w drugiej. Ustawodawca, uchwalając pr. bud., zdawał sobie sprawę z istnienia oraz treści instytucji nadzoru autorskiego uregulowanego w u.p.a.p.p. i postanowił ją włączyć do pr. bud. Zamiarem ustawodawcy było uregulowanie sprawowania nadzoru autorskiego nad utworami architektonicznymi i architektoniczno-urbanistycznymi w pr. bud.

Ustawodawca uregulował nadzór autorski nad utworami architektonicznymi i architektoniczno-urbanistycznymi w dwóch ustawach ze względu na przedmiot ochrony wynikający z poszczególnych przepisów. Twórcy utworu, w tym architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego, przysługują autorskie prawa osobiste w zakresie nadzoru nad sposobem korzystania z utworu (art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p.). Przepis art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p. dotyczy praw twórcy do utworu i na tej podstawie twórca może realizować swoje uprawnienia w sferze prawa prywatnego. Przepis art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p. oraz przepisy pr. bud., do których odsyła²⁶ (art. 12 ust. 1 pkt 1, art. 12 ust. 2, art. 18 ust. 3, art. 19 ust. 1, art. 20 ust. 1 pkt 4, art. 21, art. 44 pkt 3, art. 95 pkt 5 pr. bud.), nie wyłączają ani w żaden sposób nie ograniczają praw twórcy utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego wynikających z art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p., tak więc w u.p.a.p.p. przedmiotem ochrony jest sfera praw twórcy na gruncie prawa prywatnego.

Funkcją przepisów dotyczących nadzoru autorskiego znajdujących się w pr. bud. jest ochrona sfery życia publicznego poprzez zapewnienie zgodności realizacji budowy z projektem w zakresie jego prawidłowego wykonania. Cel nadzoru autorskiego w pr. bud. polega na zapewnieniu wybudowania obiektu zgodnie z obowiązującymi przepisami, z uwzględnieniem przede wszystkim bezpieczeństwa oraz funkcjonalności obiektu. Stąd przedmiotem ochrony pr. bud. jest sfera życia publicznego, którą regulują w tym zakresie przepisy prawa publicznego.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że skoro nadzór autorski w u.p.a.p.p. i pr. bud. to ta sama instytucja ze względu na przedmiot ochrony, a nadzór autorski w świetle przepisów u.p.a.p.p. może być wykonywany przez twórcę danego utworu, to należy uznać, że również na gruncie pr. bud. to twórca utworu, w tym przypadku utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego, może wykonywać nadzór autorski. Nie można przyjąć, że przepisy pr. bud. w jakikolwiek sposób ograniczają albo wyłączają prawa twórcy utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego w zakresie wykonywania nadzoru autorskiego. Nie można wyciągnąć takiego wniosku z przepisów pr. bud., gdyż jest on zbyt daleko idący, a nie wynika z brzmienia przepisów i doprowadza do bezpodstawnego pozbawienia

²⁶ Mikołaj Dakowski prezentuje odmienny pogląd, wskazując, że „Przepisy PrBud nie powinny być traktowane ani jako te, do których odsyła art. 60 PrAut, ani jako przepisy szczególne wobec prawa autorskiego” – M. Dakowski, *Tryb udzielenia zamówienia publicznego na pełnienie nadzoru autorskiego w toku wykonywania robót budowlanych*, „Monitor Prawniczy” 2019/19, s. 1047, Legalis/el.

twórcy praw, które mu przysługują w myśl przepisów u.p.a.p.p. Posługiwanie się przez pr. bud. pojęciem „projektanta”, czyli osoby, która musi posiadać odpowiednie uprawnienia, aby móc sprawować nadzór autorski w świetle regulacji pr. bud., nie stanowi samo w sobie podstawy do przyjęcia, że nadzór autorski może sprawować osoba niebędąca twórcą utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego. Powoływanie się w tym obszarze na konieczność ochrony sfery życia publicznego poprzez zapewnienie zgodności realizacji budowy z projektem w zakresie jego prawidłowego wykonania jest o tyle niezasadne, o ile można zapewnić wskazaną powyżej ochronę sfery życia publicznego bez uszczerbku dla praw twórcy utworu. Inwestor może zlecić wykonanie projektu, który w całości albo części będzie uznany za utwór w rozumieniu u.p.a.p.p., osobie posiadającej odpowiednie uprawnienia budowlane, a w przypadku gdyby osoba, która wykonała taki projekt, ich nie posiadała, może ona na podstawie przepisów u.p.a.p.p. upoważnić osobę posiadającą odpowiednie uprawnienia budowlane do wykonywania jej praw osobistych do utworu w zakresie sprawowania nadzoru autorskiego nad utworem w myśl przepisów pr. bud. Takie upoważnienie może zostać zawarte w umowie pomiędzy osobą sporządzającą projekt a inwestorem. Przyjęcie odmiennej interpretacji nie tylko nie ma umocowania w obowiązujących przepisach, ale w sposób bezzasadny doprowadza do pozbawienia praw twórcy utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego w sytuacji, kiedy można zapewnić pełne poszanowanie tych praw na gruncie obowiązującego stanu prawnego, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony sfery życia publicznego. Argumentem przemawiającym przeciwko takiemu stanowisku nie może być również chęć uproszczenia procesu realizacji inwestycji polegającej na zaprojektowaniu i wybudowaniu danego obiektu, ponieważ chęć uproszczenia określonych procesów nie może stanowić podstawy pozbawienia jednostki przysługujących jej praw. Niewłaściwe jest także wskazywanie na przepis art. 44 pkt 3 pr. bud. jako ustanawiający obowiązek dołączania do dokumentacji budowy oświadczenia o przejściu obowiązków w przypadku zmiany projektanta sprawującego nadzór autorski, co miałyby przemawiać za przyjęciem stanowiska, że nadzór autorski w pr. bud. może wykonywać dowolny projektant, nie tylko twórca utworu. Zauważyć należy, że przedmiotowy przepis będzie miał zastosowanie w przypadku wykonania projektu przez więcej niż jednego twórcę oraz w przypadku udzielenia przez twórcę utworu upoważnienia do wykonywania jego praw osobistych do utworu w zakresie sprawowania nadzoru autorskiego nad utworem na podstawie przepisów pr. bud. Również chęć zapewnienia w ramach udzielania zamówień publicznych możliwie najszerszego dostępu do zamówień i zastosowania przetargu nieograniczonego, jako zapewniającego największą konkurencyjność, nie może być podstawą do ograniczenia lub pozbawienia twórcy praw, które mu przysługują na podstawie przepisów u.p.a.p.p. Chęć ochrony dobra, jakim jest konkurencyjność, nie może z zasady doprowadzać do ograniczenia lub pozbawienia praw twórcy utworu przysługujących mu na podstawie ustawy, w sytuacji kiedy brak jest ku temu wyraźnej podstawy prawnej. Przyjmowanie odmiennych interpretacji w tym zakresie mających na celu zapewnienie szerokiego dostępu do sprawowania

nadzoru autorskiego należy uznać za zbyt daleko idące i nieznajdujące umocowania w przepisach. Wszelkie ograniczenia lub pozbawienie jednostki praw, które jej przysługują, powinny jasno wynikać z przepisów prawa. Nie powinno do nich dochodzić w wyniku rozszerzającej interpretacji przepisów. Sam wymóg posiadania uprawnień budowlanych do sprawowania nadzoru autorskiego na gruncie pr. bud. nie stanowi podstawy do przyjęcia, że br. bud. ogranicza albo pozbawia twórcę utworu praw przysługujących mu w myśl przepisów u.p.a.p.p.

Reasumując, należy stwierdzić, że ustawodawca uregulował nadzór autorski w dwóch ustawach, tj. w u.p.a.p.p. i pr. bud. Przepis art. 60 ust. 5 u.p.a.p.p. odsyła w zakresie sprawowania nadzoru autorskiego nad utworami architektonicznymi i architektoniczno-urbanistycznymi do przepisów pr. bud. (art. 12 ust. 1 pkt 1, art. 12 ust. 2, art. 18 ust. 3, art. 19 ust. 1, art. 20 ust. 1 pkt 4, art. 21, art. 44 pkt 3, art. 95 pkt 5 pr. bud.). Ustawodawca uczynił to ze względu na funkcję, jaką pełnią te przepisy, tj. ze względu na ochronę sfery życia publicznego, którą regulują przepisy prawa publicznego. Jednocześnie twórcy utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego przysługują autorskie prawa osobiste w zakresie nadzoru nad sposobem korzystania z utworu na podstawie art. 16 pkt 5 u.p.a.p.p. Nadzór autorski w świetle przepisów u.p.a.p.p. może wykonywać twórca danego utworu. Również na gruncie pr. bud. to twórca utworu, w tym przypadku utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego, może wykonywać nadzór autorski. Inwestor może zlecić wykonanie projektu, który w całości albo części będzie uznany za utwór w rozumieniu u.p.a.p.p., osobie posiadającej odpowiednie uprawnienia budowlane, a w przypadku gdyby osoba, która wykonała taki projekt, ich nie posiadała, może ona na podstawie przepisów u.p.a.p.p. upoważnić osobę posiadającą odpowiednie uprawnienia budowlane do wykonywania jej praw osobistych do utworu w zakresie sprawowania nadzoru autorskiego nad utworem na podstawie przepisów pr. bud.

Bibliografia

1. Barta J., Markiewicz R., [w:] M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Cwiąkański, K. Felchner, E. Traple, J. Barta, R. Markiewicz, *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, LEX/el. 2011.
2. Chwalba J., *Utwór architektoniczny jako przedmiot prawa autorskiego*, LEX/el. 2018.
3. Dakowski M., *Tryb udzielenia zamówienia publicznego na pełnienie nadzoru autorskiego w toku wykonywania robót budowlanych*, Monitor Prawniczy 2019, nr 19, Legalis/el.
4. Despot-Mładanowicz A., [w:] *Prawo budowlane. Komentarz aktualizowany*, red. A. Plucińska-Filipowicz, M. Wierzbowski, LEX/el. 2021.
5. Gliniecki B., Suliński G., Zagrobelny K., [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 5C, *Prawo umów handlowych*, red. M. Stec, Legalis/el. 2020.
6. Gliściński K., [w:] *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. A. Michalak, Legalis/el. 2019.

7. Gołaszewska A., [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. W. Machała, R.M. Sarbiński, LEX/el. 2019.
8. Kępiński M., [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Legalis/el. 2007.
9. Piesiewicz P., *Dopuszczalność zmian w utworze architektonicznym w świetle ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, *Studia Prawnoustrojowe* 2018, nr 39.
10. Piesiewicz P., *Problematyka autorskich roszczeń majątkowych o zaniechanie oraz o usunięcie skutków naruszeń w przypadku naruszenia praw do utworu architektonicznego*, *Palestra* 2015, nr 11–12.
11. Plucińska-Filipowicz A., [w:] *Prawo budowlane. Komentarz*, red. Z. Niewiadomski, Legalis/el. 2021.
12. Szyjewska-Bagińska J., [w:] *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. E. Ferenc-Szydelko, Legalis/el. 2021.
13. Targosz T., [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. D. Flisak, LEX/el. 2015.
14. Wyrwiński M., *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, [w:] *Ustawy autorskie. Komentarze*, t. 1, red. R. Markiewicz, LEX/el. 2021.
15. Załucki M., [w:] *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. P. Ślęzak, Legalis/el. 2017.